

ДОВЕДЕННЯ ДО САМОГУБСТВА В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

Сергієнко Б.Б., Мирошниченко К.К.

Студенти II курсу ННІ права

Сумського державного університету

Науковий керівник: Сухонос В.В. .

д.ю.н., професор кафедри кримінально-правових дисциплін та судочинства Сумського державного університету

Самогубство - це умисне позбавлення себе життя. Доведення особи до самогубства або до замаху на самогубство, що є наслідком жорстокого з нею поводження, шантажу, примусу до протиправних дій або систематичного приниження її людської гідності, карається обмеженням волі на строк до трьох років або позбавленням волі на той самий строк [1].

Відповідно до статистики, Україна входить до двадцятки країн з найвищим показником самогубств. Згідно з даними ВООЗ з 2012 року в Україні близько 10 тисяч осіб закінчили життя самогубством. Середній показник в Україні становить 22 випадки самогубств на 100 тисяч осіб. Як свідчать правоохоронні органи, самогубство і доведення до самогубства співвідносяться один до двадцяти.

Розвиток технічного прогресу та еволюція людства зумовила появу нових злочинів і відповідно нові способи їх вчинення. Так, з виникненням та активним розвитком Інтернету, з'явилися не лише нові способи вчинення, наприклад, шахрайства, але й доведення до самогубства.

Департамент кіберполіції Національної поліції України повідомляє про появу у соціальних мережах спільнот, основною метою яких є доведення до самогубства. Найбільш уразливою категорією населення є діти віком від 11 до 16 років. На сьогодні, правоохоронними органами зафіксовано 152 випадки доведення до самогубства кураторами в мережі Інтернет. З них, 27% діти віком 11-12 років;

- 43% — 13-14 років
- 16% — 15 років;
- 14% — 16 років.

Як зазначають психологи, така тенденція пов'язана з психологічною нестабільністю підлітків, а також бажанням привернути до себе увагу. Лише за останні півроку нараховано десятки смертей під впливом соціальних мереж. Подібні спільноти можна знайти в соціальних мережах за назвами «Синий кит», «Тихий дом», «Море китов» і «Разбуди мене в 4:20». Підписники таких груп називають себе « Синіми китами». Це пов'язано з тим, що це фактично єдиний вид ссавців, який добровільно може звести рахунки з життям.

Вперше масові захоплення дітей грою в «Синього кита» зафіксовано в Росії в 2015 році. За кримінальним провадженням було притягнуто до кримінальної відповідальності одного з адміністраторів груп, так званого куратора. — Філіпа «Ліса», який підштовхував до самогубства підлітків.

За умовами «гри» підлітки-учасники спілкуються з адміністраторами чату у визначений час - о 04:20. Спочатку підліток залишає на власній так званій «стіні» в соціальній мережі декілька повідомлень з фештегом #синій кит, #тихий будинок, #явигре #разбудименяв420, #f57, #f58, після чого з ним починає спілкуватись куратор, - адміністратор групи. Далі, дитина отримує 50 завдань, які розміщені в порядку складності. Перше завдання полягає в нанесенні лезом на руці напису «f57». Останнє – самогубство. Кожне виконане завдання повинно бути супроводжене відеозаписом, яке є підтвердженням виконанням всіх умов гри.

Рина Паленкова – шістнадцятирічна дівчинка, з Уссурійська, яка у 2015 році розмістила на своїй сторінці ВКонтакте селфі поруч із залізницею, залишивши під фотографією підпис «Ня.Пока». Після чого дівчина лягла на рейки і проїжджаючий поїзд відрізав їй голову. Це стало сенсацією в інтернеті, завдяки фотографії її обезголовленого тіла, що потрапила в соціальну мережу. Після чого починають свою діяльність так звані групи смерті (зокрема f57), в них розповідають про те, що нібито Рина подивилася відео, яке і стало причиною її смерті, вони обіцяють показати його, якщо бажаючі погодяться пройти кілька завдань.

Причетність дівчини до подібних груп не було доведено, проте вона і досі користується славою. серед «синіх китів».

Злочинці використовують психологічні прийоми та тиснуть на свідомість, тим самим змушуючи підлітків закінчити життя самогубством. З предсмертної записки одинадцятирічного хлопчика: «Прости, Мама! Життя закінчується самоубийством не хочеться, но куратор сказал, что уже нельзя не участвовать». Підлітки, які відмовляються від виконання останнього завдання, отримують повідомлення погрожуючого змісту.

Соціальні фактори, які схиляють дітей до самогубства:

- Алкоголь, наркотики, пропаганда в музиці, фільмах і комп'ютерних іграх суїцидальної смерті.

- Проблеми в сім'ї. Переживання, пов'язані із розлученням батьків, конфлікти, відсутність підтримки і розуміння з боку рідних.

- Клінічна депресія. Втрата сенсу життя.

- З почуття вини, підліток може спробувати покарати сам себе, покінчивши з життям.

- Шляхом маніпуляції отримати те, що іншими способами добитися не вдалось.
- Привернути до себе увагу.
- Помста батькам чи коханому може переважити бажання жити.
- Нерозділена любов або розрив відносин.
- Вагітність, яка породжує відчай та страх.
- Насильство - фізичне, сексуальне або емоційне.
- Почуття провини, сорому, образи, незадоволеності собою; конфлікти з однолітками.
- Підліткова цікавість до всього невідомого, зневага до своєї безпеки, відчуття непереможності, можуть сприяти небезпечній нагоді здійснення самогубства[2, ст. 63].

У 2015 році поліція відкрила кримінальне провадження за фактом доведення до самогубства у соціальній мережах. За матеріалами справи, підозрюваний двадцяти семирічний інженер з Запоріжжя, Євген Кривошеєв, який представлявся як Анастасія Коваленко - медична сестра, місцевої лікарні.

В своїх повідомленнях, він надавав підліткам поради щодо вчинення самогубства. За результатами проведеного обшуку, в квартирі було вилучено комп'ютер, з якого здійснювалась переписка з 9 жертвами, 4 з України та 5 з Росії. Проте притягнути до кримінальної відповідальності винного виявилось неможливо внаслідок відсутності в диспозиції статті 120 ККУ дії, які передбачають спонукання жертв до самогубства через Інтернет.

В більшості європейських країнах існує досвід засудження за доведення до самогубства через Інтернет. Наприклад, у США у 2014 в штаті Мінесота був засуджений чоловік за доведення до самогубства двох жінок.

На даний момент у законодавстві України відсутній механізм покарання за доведення до самогубства через Інтернет. У ККУ дуже чітко перераховані способи вчинення цього злочину, серед яких немає схилення до самогубства через Інтернет. Нині відповідний законопроект знаходиться на розгляді у Верховній Раді України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 [електронний ресурс] – режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> .
2. Заброцький М. М. Вікова психологія: Навч. посібник. К.: МАУП, 1998.- 92 с.